

ZİKİR

Kelime itibarı ile zikir: anmak, yâd etmek, hatırdan tutmak demektir. İstilahî manada zikir: Yaratılan tüm varlıklar yaratıcısını şanına yakışır bir şekilde anması demektir. Diğer bir ifade ile her yaratılan varlığın kendi lisanları ile Allahın azametini (büyüklüğünü) anması demektir. Yaratılanlar içinde insan üzerinden hadiseyi ele alınca iki türlü düşünmek mümkün...

1-İnsan ibaresi olumsuz manada nıyan (unutmak) menşindendir. Halk arasında yaygın bir darb-ı mesel vardır. Hatırlayalım. **“Hafızayı beşer nıyan ile malüldür”** buradan hareketle gaye unutulana hatırlamaktır. Yani ervahı ezelde elest bezminde ruhların Rabbimize verdiği sözü hatırlamak...

Rabbimiz henüz vücut giyinmemiş ruhlara **“elestü bi rabbüküm”** hitabı ile sorunca ruhlarda Kuranı Kerim, araf sursinden öğrendiğimize göre **“kalu bela ente rabbuha”** demek suretiyle **“evet rabbim hiçbir hammaddemiz olmadan bizleri yoktan var eden, kanunlarımızı koyan, bizleri koruyup kollayan sensin”** demişler. Zira ruh öyle sırlı bir varlık ki geldiği yerden yani arşılâdan bir bilgi getirmediği gibi beden kafesinden sıyrıldıktan sonra gittiği yerden de haber göndermemektedir.

2-İnsan kelimesi ünsiyet kökündendir. Yani uyum sağlayan demektir. Buradan hareketle zikirin olumlu yüzü unutmamak üzere hatırdan tutmak demektir. Medresenin temel eğitim kitaplarında bir tavsiye olarak: **“et tekraru ahsen velevkane yüzseksen”** tekrar güzeldir, velev ki yüz seksen kez olsa bile... Çünkü tekrar konunun ve bilginin hafızadaki yerini kuvvetlendirir ve aynı zamanda hafızayı besler.

Kardeşler!

Rabbimiz dinimizin temel kaynağı olan Kuranı Kerim, Bakara suresi 152. ayeti kerimede: **“Fezkuruni ezkürküm veşkuruli vela tekfurun”** diye emir buyurmaktadır. Ruhlar âlemindeki ahdi misakımızı (büyük yeminimizi hatırlatarak) **Artık beni zikredin ki bende sizi zikr edeyim.** Günlük yaptığımız işler manasında mes’uliyetini üstlenip mümessili olduğumuz ailemizin rızkını helalinden kazanma hususunda yaptığımız hayırlı her iş bir zikirdir. Evin hanımının sabahın erken saatinde kalkıp işe gidecek kocası ve okula gidecek çocuğu için yaptığı hizmetler birer zikirdir. Çocuğun istikbalini kazanma hususunda şimdilik mukalliten sorumluluk alınca muhakkiken yaptığı tüm gayretler birer zikirdir.

Ayeti kerimenin devamında: **“Verdiğim nimetler karşısında sakın nankörlük etmeyin”** diye mealen buyurmaktadır. Rabbimizin bizlere verdiği nimetler elbette sınırsızdır. Ancak örnek teşkil etmesi babından birkaç tane sayalım.

Saçlarımız, kaş kirpik ve sakallarımız aynı kandan beslenip, aynı havadaki oksijeni solurlar. Saç ve sakallarımız uzarken kaş ve kirpiklerimiz hep sabit kalırlar. Bu rabbimizin denge gücünün bir ispatıdır. Boğazımızda adına diltik dediğimiz bir organımız var... Adeta trafik polisliği yapmakta... Yemek yerken nefes borusuna kapan, yemek borusuna açıl der. Tersî durumda (konuşma ihtiyacımız olunca) yemek borusuna kapan nefes borusuna açıl der. Hiç hata yapmaz. Oysaki bir trafik polisi yıllar süren uzun bir eğitim almasına rağmen yinede tam ve noksansız görev ifa edemez. Midemiz mükemmel bir separatör (öğütücü ve ayrıştırıcı) görevi yapar. Gözün ihtiyacını göze, kulağın ihtiyacını kulağa, saçın ihtiyacını saça, kemiğin ihtiyacını kemiğe... İla ahir... Hiç hata yapmaz. Şayet yapacak olsa vücut kimyamız alt üst olur.

Çevremize bakarsak her tonu ile bunca renk, gözlerimiz için... Her perdeden ses ahengi kulaklarımız için... Bu kadar değişik tatlar ve lezzetler ağzımız ve midemiz için... Kısaca nebatat (bitkiler), vahşisi ve evcili ile hayvanat, zahir âlimlerinin cansız diye ifade ettiği biz tasavvuf erbablarına göre cematat, Kur’an-i bir ifade ile onlarda zi hayat, zi şuur ve zi kuvvettir. Bilenler böyle ifade ederken bilmeyenlerde cansız varlıklar diyorlar. Yani cansız

diye ifade edilen varlıklar hayat sahibidir, şuur sahibidir ve kuvvet sahibidir. Her varlık yaradılış gayesine uygun Rabbini zikir eder.

Tüm bu nimetler insan içindir. Ya insan kim içindir? Hiç şüphesiz ki Allah (cc)'ü içindir. Çünkü Rabbimiz Kuran'daki kendi zatına özgü ilahi beyanı ile Zariyat suresi 56. ayeti kerimede **“vema halektül cinne vel inse illa li yabüdun.”** “Cinleri ve insanları bana ibadet etsinler diye yarattım.” Li yabidun ibaresi altında bir incelik var. Onu izah edelim. Asrısaaadetten bu yana insanlığın irfan hayatını kesilmeyen gür bir ırmak gibi besleyen, peygamber (sav) efendimizin: “dehalardan bir deha” diye Müslüman dünyasına takdim ettiği Abdullah ibni Abbas. Liyabidun kelamının altındaki maksat “li yarifundur” “bilsinler diye” buyurmaktadırlar. Çünkü ibadeti yapmak için önce farzını vacibini sünnetini bilmek lazımdır. Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu? Elbette hayır... O zaman, bilgininde izzetini korumak lazım...

Şimdi zikir konusunda Rabbimizle konuşalım. Rabbimiz Kuranda bize **“fezkuruni ezkurküm** artık beni zikredin diye buyurdu. Rabbimizin bize bahsettiği akılla sualin cevabını “hidayet ilkeleri” içerisinde arayalım. Rabbim seni nasıl zikrederim? Cevap. Enbiya suresi 7. ayeti kerimede: **“feselü ehlez zikri in küntüm la talemun.”** “Ehlinden öğrenmek sureti ile zikredin. Kimdir o ehil olan zatı muhterem? İlahi kelim olan Kuran ve içindeki emirleri beşerin anlayacağı manada insanileştiren peygamberdir o... .. Fetih suresi 29. ayeti kerimede **Muhammedür resulullah... “Muhammed Allahın resuludur.** Eefndimiz (sav) Hazretlerinin adı geçmesi hasebi ile aklıma gelen birkaç ayeti kerime daha zikredeyim.

Ahzab suresi 40. ayeti kerimede **“Ma kane Muhammedün ebaaa ehedim mir ricaliküm vela kir resulellahi ve hatemennebiyyin”** Ayetin manası “Muhammet (sav) sizin erkeklerinizden hiç birisinin öz babası değildir. O Allahın elçisi ve peygamberlerin sonuncusudur.” ve iniş sebebi Hz.Zeynep (as) annemizle evlilik meselesine dair.

Evet, Kardeşler! Adı Muhammed (sav) kendi rical yani erkek ve hatemennebi peygamberlerin en sonuncusu... Onun ferdi olarak yapıp ta biz ümmetinin hayatımıza hâkim kılmak üzere hal hareketlerine tavır ve davranışlarına bakalım. Zira rabbimiz bir lütuf olarak Ahzab Suresi 21. ayette **“le kad kane le küm fi resulillahi üsvetün hasenetün limen kane yercullahe vel yevmel ahire ve zekerellahe kesira.”** “Andolsun! Resulullah'ta sizin için; Allah'a ve ahiret gününe kavuşmayı umanlar ve Allah'ı çok zikredenler için, bir “üsve-i hasene” (güzel örnek) vardır.

Tekrar edelim!

Çünkü o ilahi emirleri kendi şahsında bizlere örnek teşkil etmek üzere insanileştirmiştir.

Rabbimiz ahzab suresi 41 ve 42. ayeti kerimeler de **“Ya eyyühellezine amenüzkürüllaha zikren kesira ve sebbihü hu bükretev ve esila.”** Ey iman edenler Allahı çok çok zikredin ve onu sabah akşam tesbih (övünüz) ediniz. Neyi tesbih edeceğiz. Hiç şüphesiz ki Allah'ın (cc) esmai sübhaniyesini tesbih edeceğiz. Peygamberimiz (sav) efendimizin şahsi hayatından birkaç örnek sunalım:

Efendimiz (sav) Hazretleri gece yatağına girdiğinde kabre girer gibi mübarek yüzlerini kıbleye dönmüş sağ tarafına yatarak “İnsanların ve cinlerin şerli olanlardan ve nefsi emarenin şerrinden Allaha sığınarak uyumuşlar. Sabah uyanınca “ruhumu bedenime iade eden Rabbime hamdolsun” diye buyurmuşlar. Uyanan insan ne yapar ihtiyaç gidermek üzere tuvalete gider. Efendimiz (sav) hazretleri önce besmele çekip ardından da kovulmuş cin ve şeytanın şerrinden Allaha sığınmışlar. Def-i hacet yaptıktan sonra “beni eziyetten kurtarıp afiyete kavuşturan Rabbime hamd ederim” diye buyurmuşlar. Kimseden içeceği suyu dahi istememiş. Kendileri doldurduğu bardağını oturduğu yerde iki veya üç yudumda içmiş sonunda hamd etmişler. Yemeklerini bizlere sünnet olarak bıraktığı yer sofrasında sol dizini altına katlayıp sağ dizlerini dik tutarak midelerini üçe ayırmışlar. 1/3 ünü havaya, 1/3 ünü yemeğe kalan 1/3 ünüde suya ayırmışlar. Yemeklerini küçük lokmalar halinde kendi önünden almış ve

dudaklarını kapatarak yemişler. Kıyafet ve ayağına giyindiğı nalini şeriflerinin tamiratlarını kendileri yapmışlar ila ahir.

Tasavvuf erbablarının kast ettiğı konu içerisindeki zikir yine efendimizi kaynak almaktadır. Allah resulu Hz. Ebubekir (ra) ile Mekke'den Medine'ye hicret ederlerken Sevr mağarasında Hz. Ebubekir (ra):“Ya Rasulullah mağara tabiatı gereğı bünyesinde haşere barındırır. Müsaade buyurun önce ben gireyim, emniyet tedbiri alayım zatınızı daha sonra girin.” İçeriye giren Hz. Ebubekir (ra) üzerinde mevcut bulunan hırkasını parçalar ve açık olan delikleri tıkar. Daha sonra efendimiz hazretleri içeriye teşrif ederler. Mübarek başlarını Hz. Ebubekir (ra)'ın göğsüne dayayarak istirahat buyururlar. Açık olan bir deliğ e Hz. Ebu Bekir efendimiz ayaklarını uzatır ve deliğ in ağızını kapatırlar. Deliğ in içerisinde bulunan yılan yaradılış gayesine uygun bir şekilde müsaade ister. Yani Hz.Ebubekir'in ayağını ısıtır. Göğsüne başını koyan Allah Resulü rahatsız olmasın diye kendilerini sıkarda tiksizmezler. Isırılmanın acısı ve ısırabı ile mübarek gözlerinden bir çift damla yaş Allah resulünün gül cemaline dökölür. Uyanınca buyururlar ki “Ya Ebu Bekir dilini damağına yapıştır, bedenin tüm dikkatini kalbine yani gönlüne topla “lailahe illellah” ismi şerifini hafi (gizli) olarak zikir et.” Mekke dönemi henüz Müslümanların ibadetlerini gizli yaptıkları dönemlerdir.

Cehri olarak zikir Yine Allah Rasulünün takdim ve telkini ile Medine döneminde İlim beldesinin kapısı Hz. Ali (k.v) şanlı Peygamberin huzurunda Sahabelerle birlikte oturmaktaadırlar. Hz. Ali (kv): “Ye Rasulullah! Anam, babam Sana feda olsun. Hz. Allah'a vuslat (kavuşma) yolunun en yakını ve kullarına en kolayı ve Allah indinde en faziletlisi ne ise bize bildir” diye buyurunca...

Hz. Resul (s.a.v.), Ya Ali yanaş! Dizlerini, dizlerime daya. Gözlerini yum. Benim Vech-i Pâkimi (yüzümü) gözlerinin önüne getir. Söylediklerimi tekrarla: “Fa'lem ennehu Lâ ilâhe illallah.” Üç defa tekrarladılar. Buyurdular ki; Ya Ali bu zikre devam et!.. Böylece cehri zikir Hz. Rasulullah (sav)'in dudaklarından Hz. Ali (kv) efendimizin kulaklarına ve yine onun dudaklarından müteselsil olarak biz bu asrın yaşayanlarına, bizlerden de kıyamete kadar devam edecektir. İnşallah.

Rabbimiz Ankebut suresi 45. ayeti kerimede “**innes salate تنها anil fehşaaı vel münker**” “**vela zikrullahi ekber**” Burada zikir olarak kast edilen namazdır. Rabbimiz **muhakkak ki namaz aşırılıklardan ve çirkinliklerden insanı alıkoyar. Namaz en büyük zikirdir** diye buyurmuşlar. Bakınız 5 vakit namazında 3 vakti cehri 2 vakti hafidir. Cuma ve bayram namazları yine cehridir. Hafi zikrin cehri zikirden üstün olduğ unu iddia edenleri duyuyoruz. Diyoruz ki bu iddialar yanlıştır. Zira cehrisi ile hafisi ile zikrin her türlüşü makbuldür. Yeter ki zikredilen samimi içten ve rıyasız olarak Allah (cc) olsun.

Zikir Allah tarafından Kur'an'da emredildiğı için mutlaktır şekli tarif edilmediğ inden ancak mukayyed değ idir. Her türlüşü makbuldür. En büyük zikir namazdır. Usulsüz vusul olmaz. Usulün kaynağı en başta peygamberimizdir

Seyyidimiz Ahmed er Rufai Hazretleri buyurur ki: Kişi yalnız olduğ unda hafi diğ er kardeşleri ile bir araya gelince cehri zikr etmelidirler. Rüzgârın ekin tarlalarının başaklarını sağı sola dalgalandırdığı gibi halaka zikrullahtaki Rufai dervişi de sağı elini iki göğüs arasına yani gönlü üzerine, sol elini de yanında bulunan kardeşinin koluna takıp zincir halkaları misali bütönlük oluşturulmalı. Zikredilen esmanın ritmine göre vücut hareket etmelidir. Allah Dostlarından Abdulaziz ed Debbâğ: “Zikredenler sağı sola salınırlar, çünkü kutuplar, meleklerin böyle yaptığını görmüşlerdir.” Diye buyurur. Zira her kişi bir damla bütönlük ise bir deryadır. Her beden bir testi içindeki ruh ise testi içindeki sudur. Sen kır testi yi gör bak sular nasıl birleşimde mecrasında akarak derya ya yol alırlar.

Sultanımız devamında buyururlar ki: **Zikre devam ediniz. Çünkü zikir, vuslat-ı ilahi için bir mıknaıs, kurb-u ilahi (Allah'a yakınlık) için sağılam bir iptir. Zikrullahı devam**

edenler, Allah ile hoştur. Allah ile hoş olan, O'na kavuşmuştur. Zikrin kalbe yerleşmesi sohbetin bereketi ile mümkün olur. Çünkü kişi dostunun yolundadır.

Kardeşler zikir hayatın tamamıdır. Çünkü Rabbimiz insan hayatında boşluk bırakmamaktadır. Dikkat buyurun insan ya ayakta, ya oturuyordur ya da yatıyordur. Farklı bir pozisyon mümkün değildir. O yüzden Rabbimiz Ali İmran suresi 191 ayeti kerimede **“ellezine yezkürunellahe kıyamev ve kuudev ve ala cunubihim ve yetefekkerüne fi halkissemavati vel ard.** Rabbenâ ma halekta haza badila... ” O kimselerki Allahı ayakta, otururken ve yanları üzere yatarken zikrederler. Ve göklerin yerlerin yaratılışını tefekkür ederler. Bunları boşuna yaratmadın derler.

(Ra'd sursi -28. Ayeti kerimede “Ela bi zikrillahi tedmeinnil kulub “Ayık olun! Kalpler, Allah'ı zikretmekle mutmain olur”.

HADİSİ KUTSİLERDE ZİKİR

Buharide, Tevhid,15 Nolu hadisi kutside efendimiz (sav) şöyle naklediyor: Allahü Teala buyuruyor ki:

-“Ben kulumun beni zikrettiği gibiyim. Kulum beni zikrederse onunla beraber olurum. Kulum beni içinden ve gizlice zikrederse Ben de onu içimden ve gizlice zikrederim. Kulum beni halk ve topluluk içinde zikrederse ben de onu daha hayırlı bir topluluk içinde zikrederim. Kulum bana bir karış yaklaşırsa ben ona bir kulaç yaklaşıyorum. O bana bir kulaç yaklaşırsa ben ona bir arşın yaklaşıyorum. O Bana yürüyerek gelirse Ben ona koşarak giderim”. (5) “Ey Âdemoğlu! Sen Beni gizlice zikrederse ben de seni öylece zikrederim. Beni bir cemaat içinde anarsan, ben de seni içinde zikrettiğin kimselerden daha hayırlı bir cemaat içinde zikrederim”.

4- “Zikirlerin en değerlisi, Ben ve Benden önce gelen Nebilerin yaptığı ‘Lâ İlâhe illallah’tır”.(4)

5- Hâkim, “Müstedrek” adlı eserinde Evs’ten rivayet eder: Evs söylüyor ve Ubadet İbn-i Sâmid hazır olmakla onu tasdik ediyordu. Dedi ki: Huzur-u Resulullah’da bulunuyorduk. Buyurdular ki: “İçinizde garib, yani Ehl-i Kitap’tan kimse var mı?.. “Yoktur, Ya Resulallah! dedik. Kapıyı kapatmamızı emrettiler ve ellerinizi kaldırın, “Lâ İlâhe illallah” deyiniz buyurdular.

Bir saat kadar ellerimizi kaldırdık ve “Tevhid”i zikrettik. Sonra “Elhamdülillah! Ya Rab! Sen, Beni bu Kelime ile ba’settin ve Onu emrettin ve Onunla Cennet’i vaad buyurdun. Senin vaadinde hulf (sözünde durmamak) olmaz...” Sonradan bize dönerek: “Mübeşşer (mutlu) olunuz! Hz. Allah, sizi mağfur kıldı (bağışladı)” buyurdular.(5) (5)Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü, C. 3, Tarikat Maddesi, MEB Yayınları.

Sevgili Peygamberimiz (a.s.v.) buyururlar: “Allah Taalâ’nın yollarda gezen ve Ehl-i Zikri arayan Melekleri vardır. Allah’ı zikreden bir cemaat buldukları zaman birbirlerine; aradığınız buradadır, geliniz derler”. (15) 15) İbn Hanbel, C.2, S. 359.

16- Cenab-ı Resulullah (a.s.v.) buyururlar:

“Allah’ı zikretmek için toplanan bir Cemaatı Melekler kuşatır, Onları Rahmet kaplar. Üzerlerine Sekinet ve Vakar iner. Cenab-ı Hak da Onları katında bulunan Meleklerle metheder”.(16) (16) Müslim, Zikir, 38-39; Tirmizi, Kur’an, 10.

17- Sevgili Peygamberimiz (a.s.v.) buyururlar:

“Allah, Allah diyen biri bulundukça Kıyamet kopmaz”. (17)(17) Müslim, İman, 66.

- İbn-i Ömer (r.a.)’den; Resulullah (s.a.v.) Efendimiz şöyle buyurmuştur:

“Cennet bahçelerine uğradığınız zaman, otlayın (nasibinizi alın)”. Ashab sordu: “Ya Resulallah, Cennet bahçeleri nedir? Hz. Peygamber (s.a.v.) buyurdu:

“(Onlar) Zikir halkalarıdır; çünkü Allah’ın gezip dolaşan Melekleri vardır, Onlar Zikir halkalarını ararlar. B Cenab-ı Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuşlardır:

“Rabbını zikreden kimse ile O’nu zikretmeyenin durumu, ölü ile diri gibidir!”. (24) El Ezkâr, Nevevi, Buhari.

Hız. Fatih İstanbul’u fethedince Halveti şeyhlerinden Cemalettin efendiye derki: Hocam, Biz İstanbul’u küffar elinden aldık acaba bizden sonra bu topraklar küffar eline geçer mi? Şeyh efendi: Sultanım bu topraklar üzerine günde 70 bin kelime i tevhit zikredildikçe Allah bu toprakları tekrar küffar eline düşürmez.

Şehirlerinde ruhu vardır. Manevi ruh taşıyan yerler içlerinde ve üzerinde Allahın anıldığı yani zikredildiği yerlerdir.

Sonuç olarak zikir; cezbe rüzgârlarıyla lisan gemisinin kalp deryasında süzülüşüdür. Muhakkak ki varacağı liman ru’yetullahtır. Yani Allah (cc)’ün zatıdır.

Abdalbaki ÇINAR 17.10.2008